

Onderwerp: Plan van Aanpak - GRP's Flevoland

Project: Gezamenlijke GRP's voor de Flevolandse gemeenten
Opdrachtgever: Gemeenten en waterschap
Opsteller: Rob van der Velde
Datum: 20 januari 2014
Aan: Herbert van der Woerd, Albert Burggraaff, Peter Paul Verbrugge.
C.c.: gemeentelijke werkgroep gezamenlijk GRP

Aanleiding voor dit Plan van Aanpak.

In de loop van 2014 moet voor de Flevolandse gemeenten een gezamenlijk GRP worden opgesteld. In dit Plan van Aanpak staan de stappen uitgewerkt die daartoe worden gezet.

Achtergrond van het gezamenlijke proces.

Sinds 2006 wordt er in Flevoland op het gebied van afvalwater samengewerkt. Dit leidt ertoe dat we in 2014 een gemeenschappelijke planvorming willen voor de zes gemeenten en het waterschap. Hiermee wordt een slag beoogd op de 3 K's: kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten. Daarnaast willen wij in beeld brengen wat de Flevolandse financiële ambitie is voor de komende 60 jaar. Hiermee willen wij onze bijdrage leveren aan de taakstelling uit het Nationaal bestuursakkoord water. Lelystad en Zeewolde moeten dit jaar het vGRP actualiseren en hebben aangeboden dit proces voor de andere partijen te organiseren.

Inhoudsopgave

Aanleiding voor dit Plan van Aanpak.	1
Achtergrond van het gezamenlijke proces.	1
Het belang van een GRP.	2
Rolverdeling tussen de gemeenten en WATERmaat.	2
Workshop per gemeente.	2
Rasmariant analyse.	3
Financiële berekeningen.	4
Eén of zes GRP's.	4
Stappenplan voor elk van de zes deelnemende gemeenten:	5
Gezamenlijk planproces.	7
Maatwerk en referenties.	8
Achtervang.	8
Offertes naar aanleiding van dit Plan van Aanpak.	8

Het belang van een GRP.

Het GRP is een belangrijk gemeentelijk beleidsdocument. Het geeft inhoudelijke, financiële en programmatische sturing aan het rioleringsbeheer. Dit is uit oogpunt van volksgezondheid, bewoonbaarheid en milieubescherming één van de kerntaken van elke gemeente.

Sinds enkele jaren gaat het niet alleen om de zorgplicht voor het afvalwater, maar ook voor hemelwater en grondwaterstand. Deze zorgplichten vergen veel financiële middelen en verdienen daarom een zorgvuldige benadering. Enerzijds moet gewoon gedaan worden wat noodzakelijk en verplicht is, anderzijds zijn op onderdelen beleidskeuzes mogelijk.

Het riool is er voor ons allemaal en wordt mede mogelijk gemaakt door ons allemaal, want de middelen worden opgebracht door burgers en bedrijven middels de rioolheffing. Ook hierin zijn enkele belangrijke keuzes te maken. Het nieuwe GRP leent zich ervoor om de bestuurlijke keuzes zorgvuldig te maken en daarna voortvarend aan de slag te gaan.

Rolverdeling tussen de gemeenten en WATERmaat.

Vanuit uw organisaties dienen overzichten van beheergegevens, geplande rioolrenovaties, benodigde verbeteringsmaatregelen, financiële overzichten en dergelijke te worden aangeleverd. In overleg met u zorg ik voor verwerking hiervan in de GRP's. Dit is een bewust voorstel omdat de plannen dan meer als eigen product wordt ervaren en niet als standaard-rapporten van een bureau. Op deze wijze lever ik maximaal toegevoegde waarde, terwijl u tegen relatief beperkte kosten GRP's krijgt met draagvlak in de eigen organisaties.

Mijn toegevoegde waarde ligt in:

- luisteren, vragen stellen en deskundigheid inbrengen,
- intensieve toegespitste workshops organiseren,
- desgewenst Rasmarient analyses uitvoeren,
- financiële berekeningen maken,
- keuzes voorleggen en bespreken,
- begeleiding van het proces en
- schrijfwerk leveren.

Workshop per gemeente.

Ik stel voor om per gemeente een intensieve brede inhoudelijke workshop te houden om ondermeer het beleid inzake afvalwater, grondwater en hemelwater, het financiële beheer van de rioolgelden en de verbrede rioolheffing vorm te geven.

Bij de genodigden te denken aan mensen vanuit beleid, ontwerp, beheer, groen, financiën, belasting, ruimtelijke ordening, stedenbouw, bouwzaken, woningcorporatie en waterschap. De workshop omvat het hele beleidsterrein van het (verbrede) GRP en wordt per gemeente toegespitst op lokale kwesties waarvoor keuzes nodig zijn.

Ik hanteer een werkvorm met casussen en stellingen. Vooraf overleg ik de casussen en stellingen met u zodat we de lokale kwesties goed in het programma kunnen inpassen. Deelnemers worden actief betrokken en dragen zelf argumenten aan.

De workshop vindt plaats in een inspirerende omgeving en wordt geopend door een wethouder of manager. Ik verzorg verder de leiding van de dag. In de pauze wandelen we langs enkele typerende plekken waar bijvoorbeeld wateroverlast, afkoppelen, wadi's of projectkansen zichtbaar zijn.

Het verslag kan het beste door iemand van de gemeente tijdens de dag zelf worden gemaakt aan de hand van een voorbeeld dat ik ter beschikking zal stellen.

Na afloop van de workshop zijn veel punten verhelderd en hebben de deelnemers een beter beeld van te maken beleidskeuzes. Mijn ervaring hiermee is positief. Er ontstaat draagvlak om enthousiast aan de slag te gaan met het geformuleerde beleid. Hier kun je jarenlang plezier van hebben!

In dit Plan van Aanpak voor de nieuwe GRP's ga ik uit van het organiseren van één workshop voor elk van de zes deelnemende gemeenten.

Rasmarient analyse.

Rasmarient is een nieuw gereedschap van de firma Rolsch. Het is ontwikkeld vanuit de gedachte van asset management. Er wordt slim gebruik gemaakt van reeds beschikbare inspectieresultaten. Momenteel wordt bij veel gemeenten alleen gekeken naar de ingrijp maatstaven, terwijl er zoveel meer informatie te ontfemen is aan de inspecties. Rasmarient helpt bij de afweging om te repareren in plaats van te vernieuwen en geeft een onderbouwde inschatting van de verlengde restlevensduur. Verder is van belang dat je bij het ene riool meer risico's kunt nemen dan bij het andere riool, denk aan een woonstraat versus een hoofdweg of een perifeer riool versus een stamrioel. Op deze wijze kun je bewuster omgaan met de schaarse beschikbare middelen. Ook is de veel gehoorde vraag of er bezuinigd kan worden beter te beantwoorden dan voorheen. De analyse leidt tot adviezen voor inspectieronden, reparaties, renovaties en vervanging.

Momenteel is de gemeente Noordoostpolder aan de slag met Rasmarient. Voor de andere gemeenten in het samenwerkingsverband van Flevoland is de vraag of de analyse met Rasmarient wordt uitgevoerd voorafgaand aan de nieuwe GRP's of erna. Voorafgaand heeft als voordeel dat geplande uitgaven een betere onderbouwing kennen, maar heeft als nadeel dat de planning van de GRP's krappert. In dit Plan van Aanpak ga ik er van uit dat de Rasmarient analyses worden uitgevoerd na vaststelling van de GRP's, maar in overleg kan worden gekozen om de volgorde om te keren.

Financiële berekeningen.

Voor het berekenen van de benodigde rioolheffing maak ik gebruik van een spreadsheet. Dit model is speciaal ontwikkeld voor GRP's. Het is een normale spreadsheet met enkele macro's. Het voert van jaar tot jaar balansberekeningen uit met inkomsten en uitgaven.

Het model is niet te koop, maar ik laat het zonder kosten achter als maatwerk gereedschap dat door uw eigen mensen kan worden gebruikt.

Desgewenst kunnen we ook kiezen om gebruik te maken van één of meer modellen die al aanwezig zijn bij de gemeenten.

Eén of zes GRP's.

Een wezenlijke keuze is of we één of zes documenten maken. Het makkelijkste is om er zes te maken. Die hebben dan een gelijke opzet, maar verschillen op diverse onderdelen van elkaar, bijvoorbeeld aspecten van beheer en beleid, financiële uitgangspunten en berekende rioolheffing. Voor de gemeenten Tubbergen en Dinkelland heb ik recent in samenwerking met de medewerkers van deze gemeenten gewerkt aan een GRP in één document. Deze kan ik u ter beschikking stellen. Van belang is de vraag of je de wil hebt om alle keuzes op gebied van beheer, beleid en financiën gelijk te trekken of dat je wilt samenwerken met behoud van eigenheid. Wil je gelijk trekken, dat is één document beter. Wil je eigenheid behouden, dan blijft het met zes documenten voor ieder wat overzichtelijker.

In dit Plan van Aanpak wordt, na het overleg van 15 januari, ingezet op zes documenten, waarbij eenzelfde opbouw wordt gehanteerd en gelijke basisteksten. Het invullen van de lokale situatie geschiedt voor elke gemeente afzonderlijk. Verder wordt in elk GRP een paragraaf opgenomen waarin de situatie in de betreffende gemeente wordt vergeleken met de andere gemeenten van Flevoland. Dit sluit aan bij de recent uitgevoerde benchmark. Maar het gaat verder dan de benchmark omdat in het proces van de nieuwe GRP's wordt getracht zoveel mogelijk aspecten op elkaar af te stemmen.

Stappenplan voor elk van de zes deelnemende gemeenten:

1. Als eerste stap stel ik een startbijeenkomst voor waarbij alle direct betrokkenen aanwezig zijn, dus ook de wethouder, andere afdelingen en het waterschap. We maken kennis met elkaar en ik verzorg een korte presentatie van inhoud, planning en verwachtingen. Bij andere gemeenten heb ik ervaren dat dit positieve energie geeft.

Tijdsplanning: begin februari.
Tijdsbesteding WATERmaat: ½ dag, incl. 1ste bijeenkomst.

2. De tweede stap is gegevensverzameling. Ik verwacht van u compacte en eenduidige overzichten van de aanwezige voorzieningen, wijze van beheer en dergelijke. Op financieel gebied een overzicht conform het VNG model kostenonderbouwing rioolheffing, overzicht van oude kapitaalslasten, uitgangspunten voor afschrijving en rente en dergelijke, verordening rioolheffing. Verder benchmark rapportage en dergelijke. Het gaat erom dat relevante informatie snel op tafel komt. Ik raam weinig tijd voor deze stap omdat ik denk dat het beter is dat u hierin de lead hebt.

Tijdsplanning: medio februari.
Tijdsbesteding WATERmaat: 1 dag, incl. 2de bijeenkomst.

3. De derde stap is het opstellen van een eerste concept GRP. Ik stel de volgende inhoudsopgave voor, waarbij niet exact A1050 wordt gevolgd, maar wordt aangesloten bij de omschrijving van het GRP in de Wet milieubeheer:
 - i. Hoofdstuk 1 van het GRP gaat in op de wettelijke basis en de procedure van het plan, inclusief evaluatie van het vorige GRP.
 - ii. Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de belangrijkste voorzieningen die onder het plan vallen.
 - iii. Hoofdstuk 3 geeft aan op welke wijze het beheer van de riolering is geregeld. Het gaat over klachten, verstoppingen, reiniging, inspecties, gemaalbeheer en overige reguliere beheeractiviteiten.
 - iv. Hoofdstuk 4 geeft het beleid voor de gemeentelijke zorgplichten vanuit de wet gemeentelijke watertaken. Concreet wordt aangegeven welk beleid in de gemeente geldt. Het is o.a. van belang bij projecten.
 - v. Hoofdstuk 5 gaat in op de organisatie van het rioleringsbeheer inclusief samenwerking met anderen. Vanuit de landelijke benchmark wordt met een externe blik naar de gemeente gekeken.
 - vi. Hoofdstuk 6 kijkt vooruit naar de projecten voor de planperiode.
 - vii. Hoofdstuk 7 gaat in op de financiële aspecten. Eerst wordt behandeld welke kosten worden toegerekend aan het rioleringsbeheer. Daarna wordt stilgestaan bij het vermogensbeheer. Tot slot volgt de doorrekening naar de benodigde rioolheffing om voldoende geld te hebben voor het dagelijkse beheer en voor de geplande projecten. Hierbij worden enkele varianten voor de heffing besproken.

Tijdsplanning: medio maart.
Tijdsbesteding WATERmaat: 2 dagen, incl. 3de bijeenkomst.

4. De vierde stap is de reeds benoemde inhoudelijke workshop.

Tijdsplanning: maart / april.
Tijdsbesteding WATERmaat: 2 dagen, incl. 4de bijeenkomst.

5. De vijfde stap is het in beeld brengen van de renovatieprojecten voor de planperiode en een globaal beeld voor de 50 à 80 jaar daarna. Het gaat om rioolvervanging, relinen, gemaalrenovaties, drukriolering en dergelijke. Ik verwacht dat u dit aanlevert in compacte overzichten. Mijn bijdrage bestaat uit het ondersteunen bij afwegingen die hierbij komen kijken. Het uitlezen van beheerprogramma's en het opstellen van tekeningen behoort niet tot mijn mogelijkheden, vandaar dat ik dit van u verwacht.

Tijdsplanning: april / mei.
Tijdsbesteding WATERmaat: 1½ dag, incl. 5de bijeenkomst.

6. De zesde stap is het financiële plaatje maken. De basis wordt gevormd door de uitkomsten van stap 5 en de gegevens uit stap 2. Deze kosten worden ingevoerd in de spreadsheet voor de berekening van de rioolheffing. Deze basisvariant en de werking van de spreadsheet zal ik toelichten aan de betrokkenen.

Tijdsplanning: mei / juni.
Tijdsbesteding WATERmaat: 2 dagen, incl. 6de bijeenkomst.

7. De zevende stap is om alle stukken, wensen en knelpunten bij elkaar te brengen en te bespreken met de belangrijkste spelers. Ter tafel liggen de basisgegevens uit stap 2, het concept GRP uit stap 3, de resultaten van de workshop uit stap 4, de projecten van stap 5, het financiële plaatje uit stap 6 en wensen vanuit het proces. Ik zal de discussie faciliteren met een beknopte notitie waarin keuzemogelijkheden worden benoemd. Dit is ook het moment om te bezien wat de rol van specialisten, management, wethouder en gemeenteraad kan zijn. Na dit wezenlijke overleg maak ik het GRP tot een volwaardig concept met bespreking van de gemaakte keuzes. Het door u verzamelde commentaar van uw collega's op het eerste concept GRP wordt dan tevens verwerkt.

Tijdsplanning: juni / juli.
Tijdsbesteding WATERmaat: 2 dagen, incl. 7de bijeenkomst.

8. De laatste stap betreft de afronding van het GRP. Het volwaardige concept GRP uit stap 7 wordt toegelicht aan alle direct betrokkenen, inclusief manager en wethouder en desgewenst waterschap en provincie. Commentaar wordt verzameld en verwerkt tot een ontwerp GRP dat geschikt is voor het college en de gemeenteraad. Wellicht kan deze stap nog voor de periode van de zomervakanties en anderszins erna.

Tijdsplanning: september.
Tijdsbesteding WATERmaat: 1 dag, incl. 8ste bijeenkomst.

Tot zover het stappenplan per gemeente.

Gezamenlijk planproces.

In het voorgaande stappenplan ben ik er vanuit gegaan om een flink gedeelte van het proces per gemeente te doen. Mijn ervaring is dat dit nodig is voor een GRP dat werkelijk draagvlak heeft. Het gaat dan met name om het aanhaken van de andere disciplines die raken aan de rioleringszorg. Daarnaast is er tegelijkertijd een gezamenlijk proces. Dit zorgt voor een verdieping in het planproces doordat bewuster wordt stilgestaan bij te maken keuzes.

Onderstaand een voorstel voor de onderwerpen in het gezamenlijke proces. Deze zijn zodanig gekozen dat de uitkomst van de bespreking op tijd is voor de GRP's:

A. Inhoudsopgave en toon van de GRP's (check svp mijn referenties)	week 5
B. Formats en tips voor de gegevensaanlevering (stap 2)	week 7
C. Voorbereiding lokale invulling van de workshops per gemeente	week 8
D. Ervaringen uitwisselen bij invullen hoofdstuk 3 "Beheer"	week 10
E. Ervaringen uitwisselen bij invullen hoofdstuk 6 (stap 5)	week 11
F. Afvalwaterbeleid concreet en passend maken voor allen	week 12
G. Grondwaterbeleid concreet en passend maken voor allen	week 13
H. Hemelwaterbeleid concreet en passend maken voor allen	week 14
I. Innovaties voor komende jaren benoemen	week 15
J. Vormgeving van het GRP incl. plaatjes, foto's etc.	week 16
K. Kennismaken met het financiële model	week 17
L. Afschrijvingstermijnen, sparen en rente bespreken	week 20
M. Hoe en bij wie haal ik het rioolgeld op	week 21
N. Bespreking van verschillen in financieel beleid en uitkomsten	week 22
O. Discussie over eventuele aanpassingen van financieel beleid	week 23
P. Reserve	week 25
Q. Wat is er met onze GRP's gebeurd tijdens de zomerperiode	week 40
R. Afronding van het gezamenlijke GRP planproces	week 50

De tijdsbesteding van WATERmaat is één dag per onderwerp, uitgaande van een korte voorbereiding gevolgd door een bespreking in een dagdeel en beknopte verslaglegging.

Maatwerk en referenties.

Uw offerteaanvraag maakt duidelijk dat u nog niet precies weet hoe het proces gaat verlopen en welke onderdelen door wie worden uitgevoerd. Ik kan hier goed mee overweg. Het is mijn reclame om een maatje voor de opdrachtgever te willen zijn. Afgelopen jaren ben ik bij meerdere GRP's betrokken geweest, steeds met een iets andere rol:

- GRP Lochem
 - Hier viel ik halverwege de rit in. Gelukt om er weer energie in te krijgen.
- GRP Haaksbergen
 - In Haaksbergen ben ik intensief betrokken geweest.
- GRP Berkelland
 - Voor dit GRP heb ik alleen advisering en tekst gedaan.
- GRP Raalte
 - Hier heb ik samengewerkt met een collega zzp-er.
- GRP Tubbergen en Dinkelland
 - Dit begon voor alleen Tubbergen, halverwege haakte Dinkelland aan.

In alle gevallen heb ik behalve met mijn direct opdrachtgever ook contact gehad met andere disciplines zoals wegen, groen, financiën en belasting en met managers en bestuurders. Neemt u vooral de moeite om enkele van deze referenties na te trekken.

Achtervang.

Ik maak de GRP's zelfstandig waarbij ik gericht ben op de belangen van de opdrachtgever. Maar in geval van onverhoopte langdurige ziekte of als mijn mogelijkheden tekort schieten, kan ik terugvallen op achtervang. Dit kan bij de bureaus Civiel Management Lichtenvoorde en Roelofs Advies Den Ham. Daarnaast kunnen de zzp-ers Gert Meutstege, Frenk Wisselink en Simon Zijlstra voor mij invallen en ik voor hen. Op deze wijze lever ik u de flexibiliteit van een zelfstandig adviseur, terwijl de risico's daarvan enigszins zijn weggenomen.

Offertes naar aanleiding van dit Plan van Aanpak.

Dit Plan van Aanpak beschrijft de stappen om te komen tot nieuwe GRP's voor de zes Flevolandse gemeenten Noordoostpolder, Urk, Dronten, Lelystad, Zeewolde en Almere. Tijdens het overleg van 17 januari 2014 is besloten dat WATERmaat een korte offerte stuurt naar elk van de genoemde gemeenten en één naar het waterschap Zuiderzeeland. Voor elke gemeente gaat het om het stappenplan per gemeente terwijl de offerte voor het waterschap aansluit bij het gezamenlijke planproces. De geraamde tijdsbesteding voor WATERmaat bedraagt 12 dagen per GRP en daarnaast 18 dagen voor het gezamenlijke deel van het planproces. In de offertes wordt verwezen naar dit Plan van Aanpak.